

‘We hebben fantastisch beroepsonderwijs’

Ruim vier jaar was Jet Bussemaker minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. In die tijd heeft ze veel aandacht besteed aan het mbo. ‘Het beroepsonderwijs is cruciaal voor de sociale en economische ontwikkeling van Nederland.’ Met pijn in het hart neemt ze afscheid.

‘Ik ben heel blij dat ik me met het mbo heb mogen bezighouden. Ik wilde deze sector graag in mijn portefeuille vanwege het belang van het beroepsonderwijs en van het vakmanschap.’ Sinds 2012 was Jet Bussemaker minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Ze is van oorsprong politicoloog, werkte jarenlang als onderzoeker, was Tweede Kamerlid voor de PvdA en staatssecretaris van VWS in het kabinet-Balkenende-IV.

Als minister in het kabinet-Rutte II kijkt ze terug op een periode waarin veel is bereikt. ‘De studententevredenheid en de kwaliteit van het mbo zijn toegenomen. We hebben belangrijke stappen gezet als de invoering van de kwalificatiedossiers en

de keuzedelen. Het mbo is wendbaarder en weerbaarder geworden: studenten worden voorbereid op nieuwe kennis en nieuwe technologieën. Ook kunnen ze nu gebruikmaken van een ov-kaart en een cultuurkaart.’

Bussemaker is er trots op dat de associate degree, een tweejarige hbo-opleiding, inmiddels in de wet is vastgelegd. Het is een praktische hbo-opleiding voor studenten met een diploma mbo 4 op zak die zich verder willen ontwikkelen, maar geen vierjarige opleiding willen volgen. ‘Ook hebben we geïnvesteerd in excellent vakmanschap: er zijn meester-gezeltrajecten opgezet. En we zouden nog meer kortere trajecten om bij te leren mogelijk moeten maken.’

Samenwerking

Bussemaker is tevreden over het contact met het bedrijfsleven. ‘Het was duidelijk dat we niet verder zouden komen als bedrijfsleven en onderwijs naar elkaar bleven wijzen. We zijn bij elkaar gaan zitten en waren het niet altijd eens, maar we wis-

Nu demissionair minister J. Bussemaker was begin dit jaar op bezoek bij het Cibap, Vakschool voor Verbeelding in Zwolle (met dank aan Dienst Marketing & Communicatie Cibap)

Jet Bussemaker blikt terug op haar ministerschap

de meest actuele kennis in huis hebben, vindt ze onterecht. 'De inspectie is lovend over de kwaliteit van het onderwijs. Maar het is natuurlijk wel nodig dat docenten zich blijven scholen en in de beroepspraktijk gaan kijken. Het is belangrijk voor henzelf en voor de studenten dat ze weten wat erop de arbeidsmarkt gebeurt. Met de invoering van de kwalificatiedossiers hebben we een grote stap gezet in de verdere professionalisering van het mbo. Scholen en docenten hebben daar een belangrijke rol in gespeeld.'

Kwaliteitsverbetering

Sinds 2015 telt de mbo-sector 'practoraten', eigen expertisecentra gericht op het delen van kennis en ervaring. Scholen en bedrijven werken er nauw samen, met als doel kwaliteitsverbetering van het onderwijs. 'Ik vind dit soort ontwikkelingen van onderop interessant. Als docenten enthousiast zijn, biedt dat de beste kans dat het een succes wordt. Het is mooi dat het beroepsonderwijs – van mbo tot hbo – samenwerking zoekt. Hieruit blijkt dat je ook binnen het mbo praktijkgericht kunt innoveren en onderzoek kunt doen. Het practoraat sluit aan bij de praktische manier van werken op het mbo. Maar ook bij de professionele ontwikkelingen, die heel snel gaan. Zo moeten studenten leren omgaan met nieuwe materialen en duurzaam leren werken.'

Bussemaker heeft zich ook gebogen over de doorstroming van mbo naar hbo, al jarenlang een knelpunt. 'De overgang kan beter,' beaamt ze. 'Veel mbo'ers vinden het eerste jaar op het hbo moeilijk, maar als ze er doorheen zijn doen ze het net zo goed als havisten. We proberen hen te helpen via de invoering van keuzedelen, vervroegde inschrijving en het recht op een studiekeuzecheck.' Om te achterhalen waar de studenten bij de overgang tegenaan lopen, heeft Bussemaker een studentenlab opgezet. 'Driehonderd studenten vertellen ons over hun ervaringen en denken mee over oplossingen.'

Overigens hoeft niet iedere mbo'er wat de demissionaire minister betreft naar het hbo. 'Hoewel iedere student moet kunnen doorstromen, is het natuurlijk ook legitiem om na het >>

ten elkaar altijd te vinden.' De instelling van het Regionaal investeringsfonds mbo vindt ze een voorbeeld van de geslaagde samenwerking. Het ministerie van OCW stelde van 2014 tot en met 2017 in totaal 100 miljoen euro subsidie beschikbaar voor

'Het beroepsonderwijs is cruciaal voor de sociale en economische ontwikkeling van Nederland'

duurzame publiek-private samenwerking in het beroepsonderwijs. Deze subsidie wordt aangevuld met financiële bijdragen door het bedrijfsleven en de regionale overheden, waardoor in totaal € 300 miljoen beschikbaar is.

Kritiek vanuit het bedrijfsleven dat mbo-docenten niet altijd

mbo te gaan werken en later bij te leren. We moeten meer wegen openen dan alleen de overstap naar het hbo. We moeten uitstralen dat een mbo-diploma ook mooi is.'

Mooie dingen

Het mbo bestaat inmiddels twintig jaar en in deze periode er een goed onderwijsstelsel ontstaan, vindt Bussemaker. 'We hebben fantastisch beroepsonderwijs. Het bereidt jongeren voor op een gedegen beroep op de arbeidsmarkt. Wel is er een tijd te weinig aandacht besteed aan echt vakmanschap. We zijn te veel met de structuur bezig geweest en te weinig met wat de studenten nodig hebben.'

'Het beleid zal in grote lijnen doorgaan op de weg die ik ben ingeslagen'

Ze vindt het nodig dat excellent vakmanschap van studenten wordt gestimuleerd. 'Het is belangrijk dat studenten laten zien dat ze gemotiveerd zijn, extra kwaliteiten hebben en zaken met elkaar kunnen verbinden, bijvoorbeeld mode en duurzaamheid. Hun gedrevenheid leidt tot een beter imago van het mbo. Bovendien fungeren ze als voorbeeld voor andere mbo-studenten. Ik zie het als het begin van een beweging van mbo'ers die trots zijn op wat ze hebben bereikt en wat ze kunnen.'

Als minister heeft Bussemaker veel bijzondere ontmoetingen gehad. Ze heeft extra goede herinneringen aan bijeenkomsten met jonge docenten in het mbo. 'Die waren ontzettend leuk door hun enthousiasme, hun liefde voor het onderwijs en hun dadendrang. Ik heb geprobeerd hen te helpen door de gevestigde structuren heen te breken en te laten zien dat er vaak veel meer kan dan gedacht. Daarom heb ik de urennorm in het mbo in 2014 veranderd, zodat onderwijsteams meer ruimte kregen zelf hun lesprogramma in te richten. Ook ben ik in gesprek gegaan met de onderwijsinspectie met als uitgangspunt de vraag: hoe denken we minder vanuit structuren en meer vanuit de studenten en de docenten?'

Een andere ontwikkeling die Bussemaker positief stemt, is de opkomst van een nieuw type bibliotheken. 'Jarenlang nam het aantal vestigingen af, maar nu zien we dat het aantal stabiliseert en dat er meer jonge lezers bijkomen. Jongeren komen er boeken lenen - dat is goed voor de ontwikkeling van hun fantasie, kennis en creativiteit. Maar bibliotheken zijn ook de buurthuizen van de toekomst geworden. Studenten kunnen er rustig

huiswerk maken of achter de computer zitten. Voor jongeren met een taalachterstand vormen ze een goede plek om kennis te maken met kunst en cultuur - eigenlijk met alle belangrijke en mooie dingen in het leven die je met elkaar kunt delen.'

Leven lang leren

Sinds 15 maart is Jet Bussemaker demissionair, binnen afzienbare tijd zal ze haar taken waarschijnlijk overdragen aan een nieuwe minister. Ze verwacht dat het onderwijs in het algemeen en het mbo in het bijzonder ook voor het nieuwe kabinet een belangrijk onderwerp zal zijn. 'Het beroepsonderwijs is cruciaal voor de sociale en economische ontwikkeling van Nederland. Ik hoop dat de nieuwe regering erin blijft investeren. Dat heb ik toch kunnen doen in een moeilijke tijd, tijdens de economische crisis. Maar nu de economie aantrekt is het belangrijk om in het mbo te blijven investeren.'

'Voor de komende jaren verwacht ik dat het beleid in grote lijnen zal doorgaan op de weg die ik ben ingeslagen. Dat betekent dat er sneller nieuwe onderdelen in het onderwijs kunnen worden opgenomen, zoals nieuwe kennis, en instructies over het gebruik van nieuwe materialen en technieken. Ook zal er veel aandacht blijven voor een leven lang leren. En het leren op de werkplek zal toenemen; het onderscheid tussen school en bedrijf zal vervagen. Ik hoop dat er verdere stappen worden gezet met de Gelijke Kansen Alliantie, een verbond van scholen, ouders, gemeenten, bedrijven en de vele instellingen die bij jongeren zijn betrokken. Samen willen zij van het onderwijs weer een emancipatiemotor te maken. Nederland heeft op dit gebied een lange traditie en dat moet zo blijven. Daar moeten we met alle partijen aan blijven werken.'

Als ze zelf nog even kon doorgaan, wist ze het wel. 'Dan zou ik een leven lang leren nog aantrekkelijker willen maken. Met het oog op alle veranderingen op de arbeidsmarkt - de robotisering en de technologisering - moeten we het de mbo-studenten gunnen later nog bij te leren. Ook zou ik meer werk maken van de BBL-route - vier dagen werken en één dag naar school. Daar zouden meer leerlingen op af moeten komen. Maar daar hebben we vooral meer werkgevers voor nodig die BBL aanbieden.'

Hoe kijkt ze terug op haar ministerschap? 'Ik vind dit een prachtbaan. Soms was het zwaar, het was hard werken en ik moest soms moeilijke besluiten nemen. Maar het is fantastisch om met scholen, docenten en studenten op te trekken die aan de toekomst van Nederland bouwen. In het onderwijs is zoveel enthousiasme en deskundigheid. Ik ben blij met wat we de afgelopen jaren hebben bereikt. Ik neem, mocht ik niet doorgaan, met pijn in mijn hart afscheid van het mbo.' ■

Zie ook de video-interviews met demissionair minister mevrouw J. Bussemaker op www.profielactueel.nl/onderwijs-video/

Video-interview: Jelle Koolstra
Tekstbewerking: Mirjam Janssen